

İlkokul TÜRKÇE

ATASÖZLERİ

Atalarımızın deneyim ve gözlemleri ile bunlara bağlı düşünceleri sonucu ortaya çıkmış kısa ve özlü öğüt veren sözlerle atasözleri denir.

ATASÖZÜ	ANLAMI
Aba altından sopa göstermek	Bir kimseyi üstü kapalı sözlerle tehdit etmek.
Acele işe şeytan karışır	Telaş içinde yapılan bir işten iyi sonuç alınamaz, mutlaka bir terslik olur.
Acemi katır kapı önüne yük indirir	Beceriksiz kişi yaptığı işin sonunu getiremez, eline yüzüne buluşturır.
Acı acıyı su sancıyı keser	Bir zorluğu aşmak için başka bir zorluğu göze almak gerekir.
Acı patlıcanı kırağı çalmaz	Yaşam deneyimi fazla olan, görmüş geçirmiş kimse zorlu bir işe atılmaktan çekinmez.
Aç ayı oynamaz	Kendisinden kazanç sağladığınız kimsenin hak ettiği kazancı vermezseniz görevini de yerine getiremez.
Ağaç yaşken eğilir	İnsan küçük yaşlarda daha kolay öğrenir ve eğitilir. İlerleyen zamanlarda bu oldukça zorlaşır.
Ak akçe kara gün içindir	Çalışarak kazandığımız para dar zamanımızda bizi sıkıntıdan kurtarır.
Akıl akıldan üstündür	Bazı zor durumlarda herkesin fikrini alıp danışmak gerekir. Sizin aklınıza gelmeyen bir fikir başkasının aklına gelebilir.
Ayağını yorganına göre uzat	Giderin gelirinden fazla olmasın. Hesabını bilip gelirine göre harca anlamında söylenir.
Baca eğri de olsa duman doğru çıkar	İyi olan bir kişi ne koşullar altında yaşarsa yaşasın yaptığı şeyler iyi ve doğru olur.
Bakarsan bağ bakmazsan dağ olur	Her şeye titizlikle bakmalıyız. Bakmazsak bakımsız olur ve işe yaramaz duruma gelir.
Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim	Kişiler kendileri gibi olan insanlarla arkadaşlık kurar. Bir kimsenin nasıl biri olduğunu anlamak için arkadaşına bakabiliriz.
Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp	İnsanlar her şeyi bilemez ama o bilgiye ulaşmamak, öğrenmekten erinmek, öğrenmeden yapmaya kalkmak ayıptır.
Bir elin nesi var, iki elin sesi var	Başkalarıyla işbirliği yaparak zor işleri daha kolay gerçekleştirebiliriz.
Can çıkmayınca huy çıkmaz	İnsanların huyu kolay kolay değişmez. Ömür boyu sürer gider.
Cins horoz yumurtada öter	Yetenekli bir kişi daha çocukken kendini belli eder.
Çoğu zarar, azı karar	Her şeyin bir ölçüsü vardır. Hiçbir işte aşırılığa kaçmamalıyız.

ATASÖZÜ	ANLAMI
Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur	İnsanlar sevdiklerinden ne kadar uzağa düşmüş olursa olsunlar gün gelir birbirini yeniden görme şansı yakalarlar.
Damlaya damlaya göl olur	Azar azar birikim yapılarak büyük varlıklar elde edilebilir.
Davulun sesi uzaktan hoş gelir	Bazı işler uzaktan bakanı imrendirir ama işi yapan kişi için birçok zor yanı vardır.
Dost kara günde belli olur.	Mutlu günlerde herkes yanında olur ama gerçek dostlar zor günlerimizde yanımızda olanlardır.
El elin eşeğini türkü çağırarak arar	Üzüntümüze, sıkıntımıza ortak olan kişiler bunu yaparken içten davranmaz, bizim kadar kaygılı olmaz.
Elin ağzı torba değil ki büzesin	İnsan dedikoduya neden olabilecek davranışlardan kaçınmalı, insanların kendisi hakkında konuşmasına fırsat vermemelidir.
Emanete hıyanet olmaz	Bize emanet edilen iyi koruyup saklamalıyız. Çünkü bize güvenilerek emanet edilmiştir.
Fazla mal göz çıkarmaz	İhtiyacınız olmasa da elinizdeki malı gözden çıkarmamak gerekir. Gün gelir ihtiyaç duyabilirsiniz.
Geç olsun güç olmasın	Bir işte başarılı olduktan sonra geç olmasının önemi yoktur.
Gök ağlamayınca yer gülmez	Bazı şeyleri elde etmek için sesimizi yükseltmemiz, hakkımızı aramamız gerekir.
Gölgeyi hoş gören, tekneyi boş görür	Tembellik eden kişi geçimini sağlayamaz, yoksulluk içerisinde yaşar.
Gün doğmadan neler doğar	Hiçbir şeyden umudu kesmemek gerekir. Zamanın neler getireceğini kimse bilemez.
Hamama giren terler	Gerçekleşmesi zor işe kalkışan kişi bunun zorluklarına da katlanmak zorundadır.
Hazıra dağlar dayanmaz	Çalışmayan bir kişi elindeki mallarla geçiniyorsa bu mallar ne kadar çok olursa olsun bir gün mutlaka tükenir.
Her horoz kendi çöplüğünde öter	Bir insanın sözü kendisinin sevildiği sayıldığı yerde geçer.
İki karpuz bir koltuğa sığmaz	Aynı ölçüde önemli olan iki iş aynı anda bir arada yapılmaz.
İnsan beşer, bazen şaşar	İnsanların hata yapması doğaldır. Bu hataları hoş görmek gerekir.
İşleyen demir ısıldar	Çalışan bir insan sürekli olarak hareket ettiğinden dolayı dinç ve sağlıklı olur.
Kaynayan kazan kapak tutmaz	Kızgın olanları baskı altında tutmak zordur.
Kaz gelen yerden tavuk esirgenmez	Kazanç sağlanacak bir şey için küçük küçük özverilerden kaçınmamak gerekir.

ATASÖZÜ	ANLAMI
Kedi uzanamadığı ciğere pis der	Kişiler ulaşamadıkları değerleri küçültmeye çalışırlar.
Kendi düşen ağlamaz	Yanlış davranışları yüzünden zor duruma düşen bir kişinin yakınıp sızlanmaması gerekir.
Körle yatan şaşı kalkar	Bir kişi kiminle sıkı fıkı olunursa onun huylarını kapar, kendini ona benzetir.
Laf lafı açar, laf da kutuyu	İnsanlar konuştuğça yavaş yavaş sırlarını ortaya dökerler.
Latife latif gerek	Şaka yaparken ölçüyü kaçırmamak, kırıcı olmamak gerekir.
Mal canın yongasıdır	Mal canın bir parçası gibidir. Mala gelecek zarar cana gelebilecek zarar kadar acı verebilir.
Mayasız yoğurt tutmaz	Bir işte başarılı olabilmek için yatırım yapmak gerekir.
Meyveli ağacı taşlarlar	Bilgili yetenekli olan kişiler, çekemeyenlerce sürekli olarak eleştirilir ve kötülenirler.
Ne doğrarsan aşına, o çıkar kaşığına	Kişi ne kadar çalışırsa o oranda kazanır.
Oduncunun gözü omçada, dilencinin gözü çömçede	Her insan kendisine gerekli olan şeylere gözünü diker, onlara sahip olmak ister.
Ot kökü üstünde biter	Bir çocuğun kişiliği kendisini yetiştirenlerin tutumuna göre biçim alır.
Öfke baldan tatlıdır	Öfkelenen insan bağıırıp çağırarak rahatlar.
Öfkeyle kalkan zararlar oturur	Aşırı öfke ile kendini tutamayan insan davranışlarının ne gibi kötü sonuçlar doğuracağını kestiremez.
Paça ıslanmadan balık tutulmaz	Zahmete girilmeden başarıya ulaşamaz.
Pazar körsüz kalmaz	Bir malın iyi veya kötü bir alıcısı mutlaka çıkar.
Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir	Bir şeyin nasıl sonuçlanacağı gelişmelerin gidişinden anlaşılır.
Rüzgâr eken fırtına biçer	Kötü davranışları ile başkalarına zarar verenler daha sert bir tepkiyle karşılaşır.
Sabreden derviş, muradına ermiş	Sabreden kişi sonunda istediği şeye kavuşur.
Sağır işitmez, uydurur	Bir şeyin iç yüzünü bilmeyen kişi olup biteni görünüşe bakarak değerlendirir.
Sakınılan göze çöp batar	Çok özen gösterilen bir işte mutlaka terslikler olur.
Sakla samanı gelir zamanı	Her şeyde savurganlık yapmamalıyız. Gün gelir değersiz bir şeye bile çok ihtiyaç duyabiliriz.
Serçeden korkan darı ekmez	Bir işten çekinen kişi o işi yapmaya kalkmamalıdır.
Sona kalan dona kalır	Her iş zamanında yapılmalıdır. Geciktirilen işten beklenen sonuçlar elde edilemez.
Söz gümüşse sukut altındır	Yeri ve zamanı gelince susmasını bilmek gerekir. Bilmediği konuda fikir yürütenler bazen gülünç duruma düşebilirler.

ATASÖZÜ	ANLAMI
Su testisi su yolunda kırılır	Kötü işlerle uğraşan kişilerin başına sonunda kötü işler gelir.
Sütten ağzı yanan, yoğurdu üfleyerek yer	Zaman zaman oluşan başarısızlıklar, başa gelen kötü olaylar kişileri dikkatli olmaya, önceden önlemler almaya davranmaya zorlar.
Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır	Uygun bir dille konuştuğumuz sürece yola getiremeyeceğimiz kimse yoktur.
Terzi kendi söküğünü dikemez	Başkalarına yararlı olmak için çalışan bir kimse aynı konuda kendisinin yardıma ihtiyacı olduğunda bunu yapma fırsatı bulamaz.
Tok açın halinden anlamaz	Yoksulların sıkıntısı bu durumu hiç yaşamamış kişilerce anlaşılamaz.
Ummadığın taş baş yarar	Elinden herhangi bir iş gelmez gözüyle bakılan kişiler olağanüstü başarı gösterebilirler.
Üzüm üzüme baka baka kararım	Sürekli bir arada bulunan kişiler birbirlerinin huylarını kaparlar.
Yol ile giden yanılmaz	Bir işi doğru yöntemlerle yapan kişi güçlük çekmez.
Yolcu yolunda gerek	Kişi kendi işinde gücünde olmalıdır.
Zararın neresinden dönülse kardır	Zarar veren bir iş veya durumdan ne kadar erken vazgeçilirse zarar o kadar az olur.

ETKİNLİK 1:

Aşağıda karışık olarak verilen sözcükleri düzenleyerek anlamlı atasözleri oluşturalım.

horoz / her / kendi / öter / çöplüğünde

ağzı / yoğurdu / yer / sütten / yanan / üfleyerek

kökü / biter / ot / üstünde

çarşambadan / bellidir / gelişi / perşembenin

yatan / kalkar / şaşı / körle

hoş / boş / görür / gölgeyi / gören / tekneyi

ETKİNLİK 2:

Aşağıdaki atasözlerinde boşluk bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayalım.

Aba altından göstermek

Acemi katır önüne yük indirir

Ak akçe gün içindir

Baca eğri de olsa doğru çıkar

Can çıkmayınca çıkmaz

Dağ dağa , insan insana kavuşur

Elin ağzı değil ki büzesin

Alet , el övünür.

El ayrılmaz.

Geç olsun olmasın.

Hastaya sorulmaz.

İki bir söyle

döşek

kapı

kavuşmaz

tırnaktan

güç

işler

sopa

torba

duman

huy

dinle

kara

ETKİNLİK 3:

Aşağıdaki atasözleri ile anlamlarını numaralandırarak eşleştirelim.

1	Zorla güzellik olmaz.		Ucuza alınan mal veya yaptırılan iş yararlanmaya elverişli değilse umulan sonucu vermez.
2	Yalnız öküz çifte koşulmaz.		Başarılı olmak için sonuna kadar gitmek gerekir.
3	Ucuz etin yahnisi yavan olur.		Her olay bir nedene bağlıdır.
4	Toprağı işleyen ekmeği dişler.		Emek verilmeden kazanılan kazanç kolayca harcanır. Çabuk biter.
5	Taş yerinde ağırdır.		Bize göre güzel olsa da bir şeyi diğer insanlara kabul ettirmeye çalışmamalıyız.
6	Şimşek çakmadan gök gürlemez.		Birlikte yola çıktığı kişileri terk eden kişi sonunda yalnız kalır.
7	Sürüden ayrılanı kurt kapar.		Kişi bilinip tanındığı çevrede saygı görür, sevilir.
8	Sel ile gelen yel ile gider.		Bir işte sonuca ulaşmak için sabırlı olmak gerekir.
9	Sabrın sonu selamettir.		Başkalarına ihtiyaç duyulan işlerde yalnız başımıza hareket etmemeliyiz.
10	Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın.		Yaptığı işin hakkını veren kişi çabalarının sonucunu alır.

DEĞERLENDİRME TESTİ

1) Atalarımızın deneyim ve gözlemleri ile bunlara bağlı düşünceleri sonucu ortaya çıkmış kısa ve özlü öğüt veren sözlere ne ad verilir?

- A) Deyim B) Atasözü
C) Şiir D) Fıkra

2) "Akılsız cezasını çeker." atasözünü tamamlamak istersek boş bırakılan yerlere hangi sözcükler gelmelidir?

- A) ayakların - ayakkabı B) ayakların - baş
C) başın - ayaklar D) başın - eller

3) "Hesaplanmadan yapılan her işin sonradan cezası çekilir." Sözüdeki açıklamaya en uygun atasözü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Acele işe şeytan karışır.
B) Ağaç yaşken eğilir.
C) Akıl akıldan üstündür.
D) Akla gelmeyen başa gelir.

4) Aşağıdakilerden hangisi atasözüdür?

- A) Aslan yattığı yerden bellidir.
B) Askıda kalmak
C) Âşık atmak
D) Atıp tutmak

5) Aşağıdakilerden hangisi atasözü değildir?

- A) Ava giden avlanır.
B) Ateş olmayan yerden ateş çıkmaz.
C) Ayıkla pirincin taşını
D) Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz.

6) tutan - yalar - parmağını - bal
1 2 3 4

Sözcükleri karışık verilen atasözü doğru şekilde yazılmak istenirse doğru sıralama nasıl olur?

- A) 4 - 3 - 1 - 2 B) 4 - 1 - 3 - 2
C) 3 - 1 - 4 - 2 D) 3 - 4 - 1 - 2

7) I. Bedava sirke baldan tatlıdır.

II. Besle kargayı oysun gözünü.

III. Bin ölçüp bir biçmeli.

IV. Beleş atın dişine bakılmaz.

Yukarıdaki atasözlerinden hangi ikisi anlamca birbirine en yakındır?

- A) I ve II B) II ve III
C) III ve IV D) I ve IV

8) "Her yerde ve her zaman dayanışmanın önemi çok büyüktür." Anlamına gelen atasözü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sürüden ayrılanı kurt yer.
B) Boş çuval ayakta durmaz.
C) Meyveli ağacı taşlarlar.
D) Borç yiğidin kamçısıdır.

9) I. Mum dibine ışık vermez.

II. İşleyen demir pas tutmaz.

III. Terzi kendi söküğünü dikemez.

IV. Aç ayı oynamaz.

Yukarıdaki atasözlerinden hangi ikisi anlamca birbirine en yakındır?

- A) I ve II B) I ve III
C) I ve IV D) II ve IV

10) "İnsan kendine ne yaraşıyorsa öyle karşılık görür." Sözündeki açıklamaya en uygun atasözü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İşleyen demir ısıldar.
- B) Ağaç yaşken eğilir.
- C) Böyle başa, böyle tıraş.
- D) Ummadığın taş baş yarar.

11) Bir işi yapacak kadar gücümüz yoksa başkalarının yaptığı küçük yardımlarla o iş yürümez." anlamına gelen atasözü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rüzgâr eken fırtına biçer.
- B) Sakla samanı gelir zamanı.
- C) Akıl akıldan üstündür.
- D) Taşıma su ile değirmen dönmez.

12) kesilmez - çıkmadık - umut - candan
1 2 3 4

Sözcükleri karışık verilen atasözü doğru şekilde yazılmak istenirse doğru sıralama nasıl olur?

- A) 4 - 3 - 1 - 2
- B) 2 - 4 - 3 - 1
- C) 3 - 1 - 4 - 2
- D) 3 - 4 - 1 - 2

13) "Çivi ama kalır."

Yukarıdaki atasözünde boş yerlere sırasıyla hangi sözcükler gelmelidir?

- A) çıkar - yeri
- B) kırılır - yeri
- C) çıkmaz - izi
- D) kırılır - izi

14) "..... dövülür."

Yukarıdaki atasözünde boş yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Altın tavında
- B) Gümüş tavında
- C) Demir tavında
- D) Tahta tavında

15) "Denize düşen yılana sarılır."

Yukarıdaki atasözünde boş yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) balık yakalar.
- B) yunusa sarılır.
- C) balıklara bakar.
- D) yılanı sarılır.

16) "Emek harcamadan kazanç sağlamak mümkün değildir." anlamına gelen atasözü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öfke baldan tatlıdır.
- B) Ekmeden biçilmez.
- C) İki karpuz bir koltuğa sığmaz.
- D) Körle yatan şaşkı kalkar.

17) "komşu - muhtaçtır - külüne - eşyasına - komşunun"

Yukarıdaki sözcüklerle bir atasözü oluşturulduğunda hangi sözcük dışarıda kalır?

- A) komşunun
- B) külüne
- C) eşyasına
- D) komşu

18) "Onurlu bir kimse hiçbir özrünün ardına sığınmaz. Hangi iş olursa olsun çalışır ve geçimini sağlar." anlamına gelen atasözü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Er olan ekmeğini taştan çıkarır.
- B) Meyveli ağacı taşlarlar.
- C) Mayasız yoğurt tutmaz.
- D) Sona kalan dona kalır.

ETKİNLİK 1:

Aşağıda karışık olarak verilen sözcükleri düzenleyerek anlamlı atasözleri oluşturalım.

horoz / her / kendi / öter / çöplüğünde

Her horoz kendi çöplüğünde öter.

ağı / yoğurdu / yer / süttten / yanan / üfleyerek

Süttten ağı yanan, yoğurdu üfleyerek yer

kökü / biter / ot / üstünde

Ot kökü üstünde biter

çarşambadan / bellidir / gelişi / perşembenin

Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir

yatan / kalkar / şaşı / körle

Körle yatan şaşı kalkar

hoş / boş / görür / gölgeyi / gören / tekneyi

Gölgeyi hoş gören, tekneyi boş görür

ETKİNLİK 2:

Aşağıdaki atasözlerinde boşluk bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayalım.

Aba altından **sopa** göstermek

Acemi katır **kapı** önüne yük indirir

Ak akçe **kara** gün içindir

Baca eğri de olsa **duman** doğru çıkar

Can çıkmayınca **huy** çıkmaz

Dağ dağa **kavuşmaz**, insan insana kavuşur

Elin ağzı **torba** değil ki büzesin

Alet **işler**, el övünür.

El **tırnaktan** ayrılmaz.

Geç olsun **güç** olmasın.

Hastaya **döşek** sorulmaz.

İki **dinle** bir söyle

döşek

kapı

kavuşmaz

tırnaktan

güç

işler

sopa

torba

duman

huy

dinle

kara

ETKİNLİK 3:

Aşağıdaki atasözleri ile anlamlarını numaralandırarak eşleştirelim.

1	Zorla güzellik olmaz.	3	Ucuza alınan mal veya yaptırılan iş yararlanmaya elverişli değilse umulan sonucu vermez.
2	Yalnız öküz çifte koşulmaz.	10	Başarılı olmak için sonuna kadar gitmek gerekir.
3	Ucuz etin yahnisi yavan olur.	6	Her olay bir nedene bağlıdır.
4	Toprağı işleyen ekmeği dişler.	8	Emek verilmeden kazanılan kazanç kolayca harcanır. Çabuk biter.
5	Taş yerinde ağırdır.	1	Bize göre güzel olsa da bir şeyi diğer insanlara kabul ettirmeye çalışmamalıyız.
6	Şimşek çakmadan gök gürlemez.	7	Birlikte yola çıktığı kişileri terk eden kişi sonunda yalnız kalır.
7	Sürüden ayrılanı kurt kapar.	5	Kişi bilinip tanındığı çevrede saygı görür, sevilir.
8	Sel ile gelen yel ile gider.	9	Bir işte sonuca ulaşmak için sabırlı olmak gerekir.
9	Sabrın sonu selamettir.	2	Başkalarına ihtiyaç duyulan işlerde yalnız başımıza hareket etmemeliyiz.
10	Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın.	4	Yaptığı işin hakkını veren kişi çabalarının sonucunu alır.

DEĞERLENDİRME TESTİ CEVAP ANAHTARI

1	B	10	C
2	C	11	D
3	D	12	B
4	A	13	A
5	C	14	C
6	B	15	D
7	D	16	B
8	A	17	C
9	B	18	A